

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek

w sprawie **M. R.**

oskarżonego z art. 158 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 26 lipca 2023 r.

skargi obrońcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 30 listopada 2022 r., sygn. akt IV Ka 1613/22

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie

z dnia 12 maja 2022 r., sygn. akt II K 264/21/S

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

I. oddalić skargę.

II. obciążyć M. R. opłatą związaną z postępowaniem skargowym w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) zł.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 12 października 2021 r., sygn. akt II K 1192/20, uznał w ramach zarzucanego w pkt. I czynu, m. in. M. R. i innych wskazanych w nim oskarżonych, za winnych tego, że w dniu 5 stycznia 2020 r. działając wspólnie i w porozumieniu, brali udział w pobiciu O. K., poprzez przytrzymywanie go, duszenie, kopnięcie w głowę i zadawanie uderzeń pięścią po całym ciele, czym narazili pokrzywdzonego na bezpośrednie niebezpieczeństwo nastąpienia skutku określonego w art. 156 § 1 k.k. lub art. 157 § 1 k.k., w wyniku czego spowodowali u O. K. obrażenia w postaci: podbiegnięcie krwawe w prawej

okolicy oczodołowej i w rejonie prawego łuku brwiowego, wylew krwawy podspojówkowy w zakresie oka prawego, co skutkowało naruszeniem czynności narządów ciała lub rozstrojem zdrowia trwającym poniżej 7 dni, w rozumieniu art. 157 § 2 k.k., tj. czynu stanowiącego występki z art. 158 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za ten czyn wymierzył M. R. karę 11 miesięcy pozbawienia wolności (pkt I).

Sąd ten uznał M. R. również za winnego popełnienia czynu zarzucanego mu w pkt. V aktu oskarżenia modyfikując jedynie opis tego czynu w ten sposób, że po słowach „wbrew przepisom ustawy” dodał słowa „z dnia 29.07.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii”, tj. czynu stanowiącego występki z art. 62 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i za ten czyn wymierzył mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności (pkt V). Na mocy art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w miejsce orzeczonych w punkcie I i V wyroku kar jednostkowych pozbawienia wolności wymierzył oskarżonemu M. R. karę łączną w wymiarze 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności (pkt VII). W związku z popełnieniem czynu z pkt. I, na mocy art. 46 § 2 k.k., orzekł wobec m. in. M. R. środek kompensacyjny w postaci nawiazki poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonego O. K. solidarnie z innymi oskarżonymi kwoty 40.000 zł (pkt XV). W pkt. XVIII orzekł wobec oskarżonego M. R., w związku z czynem przypisanym mu w pkt. V wyroku przepadek wskazanych w wyroku dowodów rzeczowych. Sąd Rejonowy nadto orzekł wobec oskarżonego, na podstawie art. 93a § 1 pkt 3 k.k. i art. 93b § 1 k.k. i art. 93c pkt 5 k.k. i art. 93d § 1 k.k. i art. 93f § 2 k.k. środek zabezpieczający w postaci terapii uzależnień (pkt XXI). Zaliczył oskarżonemu na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności okres jego rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie (pkt XXII ppkt 2), jak również zasądził od oskarżonego na rzecz pokrzywdzonego kwotę 2.487,50 zł tytułem zwrotu ½ części kosztów ustanowienia pełnomocnika w osobie adwokata w postępowaniu karnym przygotowawczym i sądowym (pkt XXV), na podstawie art. 527 k.p.k. i art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23 czerwca o opłatach w sprawach karnych zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 1.712,54 zł tytułem zwrotu części kosztów sądowych, a w pozostałym zakresie na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwolnił M. R. od obowiązku uiszczenia tych kosztów sądowych (pkt XXXI).

Apelację od wyroku Sądu I instancji wnieśli, m. in. pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego oraz Prokurator Rejonowy Kraków Śródmieście. – Zachód w Krakowie, przy czym ten ostatni, zaskarżając to orzeczenie również w odniesieniu do M. R. w części dotyczącej orzeczenia o winie w zakresie czynu przypisanego mu w pkt I, zarzucił obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia, a to art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k. art. 7 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k. oraz art. 410 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny dowodów w zakresie wyjaśnień oskarżonych, zeznań świadków oraz nagrań z zapisu monitoringu odnoszących się do przebiegu i dynamiki oraz motywów i oceny zamiaru sprawców zdarzenia w nocy 5 stycznia 2020r. pomiędzy godziną 03:57 a 04.01:03 wynikającej z błędnego założenia przez Sąd koncepcji trzech odrębnych zdarzeń o charakterze prawnokarnym i niewłaściwej oceny istoty tożsamości czynu, a nadto zaniechaniu dążenia do wyjaśnienia wszystkich okoliczności sprawy, w szczególności związanych z powstaniem u O. K. obrażeń ciała realnie zagrażających życiu, a to urazu jamy brzusznej z pęknięciem prawego i lewego płata wątroby, rozerwania sieci większej, krwiaka więzadła wątrobowo-dwunastniczego, krwawienia do jamy brzusznej, a w konsekwencji zaniechanie czynienia ustaleń faktycznych w powyższym zakresie co doprowadziło do wydania orzeczenia w oparciu o niepełny materiał dowodowy, z naruszeniem zasad obiektywizm i niesłusznym ograniczeniu czynu zarzuconego w punkcie I aktu oskarżenia do wydarzeń zaistniałych przy wejściu do lokalu oraz wyeliminowaniu z opisu czynu spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu - w zakresie stwierdzonego urazu wątroby i uznaniem, iż czyn zarzucony oskarżonym stanowi występki z art. 158 § 1 k.k. i art. 157 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, podniósł natomiast zarzut obrazę prawa materialnego polegający na błędnej wykładni art. 11 § 1 k.k. poprzez niesłuszne przyjęcie przez Sąd I instancji, iż nie zachodzi tożsamość czynu pomiędzy pobiciem O. K., powodującym obnażenia powyżej 7 dni, stanowiącym przestępstwo z art. 158 § 1 k.k. w zw. z art. 157 § 1 k.k., z czynem polegającym na spowodowaniu u oskarżyciela posiłkowego ciężkiego uszczerbku na zdrowiu stanowiącym przestępstwo z art. 158 § 2 k.k., a tym samym wadliwe uznanie przez Sąd I instancji, że orzeczenie w tym zakresie stanowi wyjście poza granice

oskarżenia, co w konsekwencji doprowadziło do zaniechania przez Sąd orzekania co do najcięższego rodzajowo czynu, który spowodował u pokrzywdzonego pęknięcie wątroby realnie zagrażające jego życiu.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 30 listopada 2022 r., sygn. akt IV Ka 1613/22, uwzględniając obie przytoczone wyżej apelacje, uchylił pkt. I zaskarżonego wyroku w zakresie rozstrzygnięcia co do winy oskarżonego M. R. oraz wymierzonej mu kary i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania.

W konsekwencji uchylił także pkt VII zaskarżonego wyroku dotyczący wymierzonej mu kary łącznej (pkt 4). Zmienił pkt XXII ppkt 2 w ten sposób, że na poczet orzeczonej wobec oskarżonego kary z pkt. V zaliczył okres jego rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie (pkt 7). Uchylił pkt XXV (pkt 8), jak również zmienił rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów sądowych z pkt. XXXI, wpisując w miejsce dotychczasowej kwoty, kwotę 1258,19 zł (pkt 9), a nadto zasądził od M. R. na rzecz Skarbu Państwa koszty postępowania odwoławczego (pkt 14).

Skargę, na podstawie art. 539a k.p.k., od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca M. R., zarzucając temu orzeczeniu obrazę art. 437 § 2 k.p.k., polegającą na bezzasadnym przyjęciu, że w sprawie niniejszej ujawniła się tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k., skutkująca orzeczeniem kasatoryjnym w pkt. I wydanego orzeczenia, w sytuacji, gdy istnieniu tej przyczyny przeczą prawidłowe ustalenia faktyczne Sądu I instancji, granice skargi oskarżyciela publicznego, zasadne przyjęcie nieweryfikowalności przyczyny powstania u pokrzywdzonego ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w rozumieniu art. 156 § 1 k.k. i braku możliwości przypisania skutku oskarżonemu M. R., wreszcie błędne przyjęcie przez Sąd odwoławczy kompleksowości tzw. zdarzenia historycznego oddanego pod osąd w toczącym się postępowaniu, zupełnie oderwane od realiów przedmiotowej sprawy.

Wskazując na powyższe obrońca wniósł o uchylenie pkt I zaskarżonego wyroku co oskarżonego M. R. oraz przekazanie Sądowi odwoławczemu sprawy we wskazanym zakresie do ponownego jej rozpoznania.

Prokurator Rejonowy Kraków – Śródmieście Zachód w Krakowie w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie jest zasadna.

Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu I instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. W przepisie art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k., zostały natomiast szczegółowo wyliczone przyczyny uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, wśród których wymieniono, m. in. wypadki wskazane w art. 439 § 1 k.p.k. Oznacza to, że skarga na wyrok sądu odwoławczego służy również weryfikacji, czy sąd ten uchylając wyrok sądu I instancji prawidłowo zastosował art. 439 § 1 k.p.k.

W uchwale 7 sędziów z 25 stycznia 2018 r. Sąd Najwyższy stwierdził natomiast, że w przypadku postawienia w skardze zarzutu naruszenia art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 k.p.k. kontrola skargowa wymaga dokonania oceny, czy rzeczywiście zaistniało uchybienie o charakterze bezwzględnej przyczyny odwoławczej, a nie tylko tego, czy zostało ono wskazane jako podstawa uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Oznacza to, że w przedmiocie postępowania skargowego może być także pośrednie badanie od strony formalnej prawidłowości wyroku sądu pierwszej instancji. Uchybienia wymienione w art. 439 § 1 k.p.k. mogą zostać stwierdzone przez sąd odwoławczy z urzędu, jak i na skutek zarzutu odwoławczego (art. 433 § 1 k.p.k.). W tym drugim przypadku kontrola w trybie skargi naruszenia art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 k.p.k. ze swej istoty dotyczyć będzie zasadności uwzględnienia zarzutu apelacji. Nie jest to jednak kontrola merytorycznego rozpoznania sprawy, tylko badanie, czy wyrok sądu pierwszej

instancji dotknięty jest uchybieniem określonym w art. 439 § 1 k.p.k. (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17).

Uwzględniając powyższe w kontekście realiów niniejszej sprawy należy stwierdzić, że – wbrew twierdzeniom skarżącego – przed Sądem I instancji, w odniesieniu do M. R. w zakresie czynu zarzucanego mu w pkt. I aktu oskarżenia, doszło do wystąpienia bezwzględnej przyczyny oddawczej, o jakiej mowa w art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. Z przepisu tego wynika, że niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu na treść orzeczenia, zaskarżone orzeczenie bezwzględnie podlega uchyleniu, w sytuacji gdy sąd niższego rzędu orzekł bowiem w sprawie należącej do właściwości sądu wyższego rzędu.

Sąd odwoławczy w toku kontroli instancyjnej dostrzegł, że ustalenie Sądu Rejonowego, zgodnie z którym, czyn popełniony 5 stycznia 2020 r., zarzucany w pkt I aktu oskarżenia dotyczył wyłącznie etapu pobicia O. K. z udziałem czterech oskarżonych, w trakcie którego żadnemu z nich nie można przypisać wyrządzenia pokrzywdzonemu ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, było błędne, tak jak i założenie, że inkryminowane zdarzenie składało się z kilku zdarzeń o charakterze karnoprawnym i każde należało ocenić odrębnie. W konsekwencji powyższego pozbawione racji było twierdzenie, że nie zachodzi w tym przypadku tożsamość czynu, skoro w pierwszym etapie zdarzenia brali udział inni sprawcy i następnie doszło do zmiany personalnej osób biorących udział w pobiciu.

Takiemu stanowi rzeczy przeczył w zebrany w sprawie materiał dowodowy, który dostarczył wystarczających podstaw do twierdzenia, że przedmiotowe zdarzenie należało traktować jako całość, składającą się jednak z dwóch etapów, przy czym pierwszy przebiegał z udziałem czterech oskarżonych (zarejestrowany na monitoringu), drugi zaś z udziałem tylko dwóch biorących udział w zdarzeniu napastników (ten fragment nie został nagrany na kamerach monitoringu), przy czym zachowanie jednego ze sprawców – M. R. wskazywało na realizację znamion art. 158 § 1 k.k. i art. 156 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Jak słusznie zauważył prokurator w odpowiedzi na skargę, w tej materii kluczowe znaczenie miała treść opinii biegłych z Zakładu Medycyny Sądowej [...] w K., z której wynikało, że obrażenia stwierdzone u O. K. powstały w wyniku działania co najmniej jednego, wysokoenergetycznego urazu, który został zadany z dużą siłą.

Biegły ocenił także, iż w sytuacji rozważania wersji zdarzenia, w jakich doszło do obrażeń, kopnięcia lub uderzania pięścią, zdecydowanie bardziej prawdopodobną jest wersja kopnięcia.

Z osobowych źródeł dowodowych natomiast, w tym zwłaszcza wyjaśnień M. R. oraz M. K. wynikało za to, że to właśnie M. R. kopał w okolice brzucha pokrzywdzonego, który leżał na ziemi. Sąd II instancji miał zatem podstawy do uznania, że na skutek ciosów właśnie tego oskarżonego, zadawanych w drugiej fazie tego zdarzenia, zwłaszcza kopania pokrzywdzonego po całym ciele, w tym w okolicach brzucha, doszło do powstania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu O. K., w rozumieniu art. 156 § 1 k.k. Przesłupstwo stypizowane zaś w tym przepisie, zagrożone jest karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3, a więc stanowi zbrodnię, do której rozpoznania właściwy jest w I instancji sąd okręgowy.

Należy jednocześnie podkreślić, że o prawidłowości wskazania który sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy nie decyduje ani kwalifikacja prawna przyjęta przez oskarżyciela, ani nawet opis czynu zarzucanego, ale prawidłowo dokonana ocena zdarzenia historycznego będącego przedmiotem osądu, której dokonuje sąd rozpoznający sprawę, a więc również sąd odwoławczy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I KZP 18/21 oraz przytoczone tam orzecznictwo i literaturę).

Błędnie zatem skarżący neguje stwierdzenie w postępowaniu odwoławczym okoliczności z art. 439 § 1 pkt 4 k.p.k. na tej tylko podstawie, że nie podziela ustalenia Sądu II instancji, iż ciężki uszczerbek na zdrowiu pokrzywdzonego był wynikiem kopnięć jakie zadał mu oskarżony M. R., Słusznie Sąd ten ocenił, że przedmiotem niniejszej sprawy było zdarzenie, składające się z kilku etapów, polegające na zadawaniu pokrzywdzonemu ciosów, a także spowodowaniu tymi ciosami określonej kategorii obrażeń ciała, które uzasadniają właściwość sądu okręgowego w I instancji. Celem postępowania skargowego nie jest potwierdzenie ani zanegowanie faktu, że określony sprawca dopuścił się zachowania o określonych cechach, ale m.in. ocena, czy w kontekście regulacji o właściwości doszło do rozpoznania sprawy przez sąd właściwy. To dopiero ten sąd jest umocowany do oceny, czy osoba oskarżona dopuściła się zarzucanego mu

przestępstwa, przy uwzględnieniu wszystkich kryteriów decydujących o tożsamości czynu, pozwalających na dokonanie zmian względem zarzutu aktu oskarżenia.

W takim właśnie kontekście dokonywana jest weryfikacja prawidłowości stwierdzenia w postępowaniu odwoławczym bezwzględnych przyczyn odwoławczych wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. i dokonując takiej w niniejszej sprawie Sąd Najwyższy z powołanych wyżej powodów nie stwierdził naruszenia tego przepisu.

Rozstrzygnięcie o kosztach sądowych wynika z treści art. 527 § 5 k.p.k. w zw. z art. 539f k.p.k. – w niniejszej sprawie pomimo ustawowego obowiązku wynikającego z wymienionych przepisów nie została pobrana opłata od skargi, która z kolei została rozstrzygnięta negatywnie.

Z tych względów orzeczono jak na wstępie.

EF

[ł.n]